

PATVIRTINTA

Panevėžio „Žemynos“ progimnazijos
direktoriaus 2019 m. rugpjūčio 30 d.
įsakymu Nr. V-196 1 priedas

PANEVĖŽIO „ŽEMYNOS“ PROGIMNAZIJOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio „Žemynos“ progimnazijoje (toliau - Progimnazija) tvarkos aprašo (toliau - Aprašas) paskirtis - padėti mokyklai užtikrinti gerus tarpusavio santykius, psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugią, sveiką, palankią mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi, užkertančią kelią smurto ir patyčių (įskaitant ir patyčias kibernetinėje erdvėje) apraiškoms, aplinką.

2. Aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos progimnazijoje vykdymą individualiu klasės, mokyklos, šeimos, tarpinstituciniu lygmeniu.

3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

3.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, turi reaguoti ir jas stabdyti;

3.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo smurtaujančiųjų/besityčiojančiųjų ar patiriančių smurtą/patyčias amžiaus ir pareigų;

4. Apraše vartojamos sąvokos:

4.1. **smurtas** – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą; Smurto formos gali būti:

4.1.1 **patyčios** - tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, iškaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą.

4.1.1.1. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

4.1.1.1.1. **žodinės patyčios** (pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.);

4.1.1.1.2. **fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

4.1.1.1.3. **socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt;

4.1.2 **patyčios kibernetinėje erdvėje** – patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijomis ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

4.1.3. **vaiko nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai;

4.2. **smurtą ir patyčias patiriantis vaikas** - mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi ir smurtaujama;

4.3. **besityčiojantysis/skriaudėjas** - vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias/smurtą ir/ar prisidedantis prie jų;

4.4. **Smurtą ar patyčias patiriantis suaugęs** - administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi ar smurtauja mokinys (-iai);

4.5. **Smurto ar patyčių stebėtojas** - mokinys, matantis ar žinantis apie smurtą ar patyčias;

4.6. **prevencinė veikla** – planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta smurto ar patyčių rizikai mažinti imantis mokyklos bendruomenės narių (mokinių, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

4.7. **smurto ar patyčių intervencija** – Progimnazijos direktoriaus, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų Progimnazijos darbuotojų, koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma;

4.8. **smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – smurto ir patyčių situacijos Progimnazijoje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui ir valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas;

5. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.

II SKYRIUS SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA IR INTERVENCIJA MOKYKLOJE

6. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi progimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi Progimnazijos direktorius, vaiko gerovės komisija nariai, klasių auklėtojai, o ją vykdo visi bendruomenės nariai.

7. Progimnazijos direktorius yra atsakingas už Progimnazijos Aprašo parengimą ir vykdymą, pristatymą Progimnazijos bendruomenei.

8. Aprašo įgyvendinimą koordinuoja Progimnazijos vaiko gerovės komisija bei Progimnazijos socialinis pedagogas, kuris:

8.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės vaikų apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus, remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą/patyčias analizės duomenimis rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

8.2. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymą Progimnazijos vaiko gerovės komisijos posėdyje;

9. Klasių auklėtojai vykdo smurto/patyčių stebėseną ir prevenciją savo klasėje:

9.1. su Progimnazijos socialiniu pedagogu analizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą/patyčias klasėje, informuoja vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu/patyčiomis;

9.2. klasių valandėlių ir/ar kitų numatytų veiklų metu, pasitelkiant švietimo pagalbos specialistus (socialinį pedagogą, psichologą, kitus kompetentingus asmenis), vykdo smurto/patyčių prevenciją (analizuoja/diskutuoja/aptaria su mokiniais smurto atvejus, žodines, fizines, socialines, patyčias kibernetinėje erdvėje (jų atpažinimą, ypatumus ir tinkamą reagavimą), pasirinkta forma;

9.3. klasių auklėtojai tėvų susirinkimo metu aptaria klasės mikroklimatą.

10. Su Aprašu pasirašytinai susipažįsta visi Progimnazijos bendruomenės nariai.

11. Progimnazijos mokytojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje.

III SKYRIUS PATYČIŲ INTERVENCIJA PROGIMNAZIJOJE

12. Visais įtariamų ir realių smurto/patyčių atvejais **kiekvienas** mokyklos administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas **darbuotojas reaguodamas**:

12.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą/patyčias - nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

12.2. primena vaikui, kuris smurtauja/ tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

12.3. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus), mokyklos darbuotojus) ar kitas institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

12.4. informuoja klasės auklėtoją ir/ar direktoriaus pavaduotoją ugdymui, ir/ar socialinį pedagogą apie įtariamas ir/ar įvykusius smurtą/patyčias (taip pat ir patyčias kibernetinėje erdvėje);

12.5. esant reikalui, pildo pranešimo apie smurtą/patyčias formą (2 priedas), ją perduoda Progimnazijos vaiko gerovės komisijos pirmininkui ir/ar socialiniam pedagogui;

13. **Klasės auklėtojas, gavęs informaciją apie įtariamus ir/ar įvykusius smurtą/ patyčias:**

13.1. išsiaiškina/ įvertina / aptaria situaciją;

13.2. organizuoja individualius pokalbius su smurto/patyčių dalyviais, pagal poreikį informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus) žodžiu/raštu ir/ar kviečia atvykti į mokyklą;

13.3. vykdo tolesnę smurto/patyčių situacijos stebėseną, monitoringą (stebi, vertina mokinio elgesį);

13.4. reikalui esant, užpildo pranešimo apie smurtą/patyčias formą (2 priedas);

13.5. užpildytą smurto/patyčių formą perduoda socialiniam pedagogui, šis ją registruoja Patyčių registracijos žurnale ;

13.6. smurtui/patyčioms tęsiantis/ kartojantis ir/ar esant sudėtingesniai smurto/patyčių (taip pat ir patyčioms kibernetinėje erdvėje) atvejui, kreipiasi į Progimnazijos vaiko gerovės komisiją, pateikia surinktus faktus apie netinkamą mokinio (-ių) elgesį;

14. **Vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:**

14.1. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais), klase, kt.), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

14.2. reikalui esant informuoja Progimnazijos direktorių apie esamą situaciją;

14.3. apie įvykusį smurtą, nedelsdami, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša smurtaujančio ir smurtą patyrusio mokinio tėvams, Progimnazijos direktoriui, Panevėžio miesto savivaldybės administracijos švietimo ir jaunimo reikalų skyriui.

15. Socialinis pedagogas, gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias:

15.1. išsiaiškina/ įvertina / aptaria situaciją;

15.2. organizuoja individualius pokalbius su smurto/patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos į mokyklą;

15.3. pildo pranešimo apie smurtą/patyčias formą (2 priedas).

16. Mokiniui pasityčiojus (smurtavus) iš administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turi informuoti Progimnazijos direktorių. Direktorius:

16.1. nedelsdamas inicijuoja pokalbį su smurtaujančiu ar besityčiojančiu mokiniu, dalyvaujant Progimnazijos socialiniams pedagogui ir (ar) klasės auklėtojui;

16.2. socialinis pedagogas užpildo pranešimo apie smurtą/patyčias formą;

16.3. esant reikalui, inicijuoja mokinio tėvų (globėjų/rūpintojų) iškvietimą į Progimnaziją.

17. Progimnazijos darbuotojui smurtavus ar pasityčiojus iš mokinio, smurto ir(ar) patyčių stebėtojas informuoja Progimnazijos direktorių. Direktorius:

17.1. inicijuoja pokalbį su smurtaujančiu ar besityčiojančiu Progimnazijos darbuotoju;

17.2. reikalauja iš Progimnazijos darbuotojo pasiaiškinimo raštu dėl smurto ar patyčių;

17.3. pagal situacijos sunkumą, skiria nuobaudą;

17.4. esant reikalui informuoja Panevėžio miesto savivaldybės administracijos švietimo ir jaunimo reikalų skyrių, policiją, vaiko teisių apsaugą užtikrinančią instituciją.

18. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

21. Aprašas skelbiamas internetinėje svetainėje.

REAGAVIMO Į SMURTA/PATYČIAS IR PAGALBOS JOMS ĮVYKUS PLANAS

PASTEBĖJUS AR ĮTARUS SMURTA/PATYČIAS

Bet kuris mokyklos darbuotojas turi nedelsiant reaguoti ir stabdyti smurtą/patyčias.

INTERVENCIJA Į SITUACIJĄ:

trumpas korekcinis pokalbis su mokiniu; išpėjimas žodžiu (vykdo asmuo, pastebėjęs netinkamą elgesį);

esant reikalui, pildoma pranešimo apie smurtą/patyčias forma (2 priedas).

Apiesmurtą/patyčias informuoti/ pranešti klasės auklėtojui ir/ar Progimnazijos direktoriui, Progimnazijos vaiko gerovės komisijos pirmininkui ir/ar socialiniam pedagogui (priklausomai nuo situacijos).

Klasės auklėtojas aiškinasi situaciją, kalbasi su mokiniu (-iais), jų tėvais (globėjais/rūpintojais), vykdo smurto/patyčių stebėseną, elgesio monitoringą.

Patyčioms ir/ar smurtiniam elgesiui tęsiantis/kartojantis, ir/ar esant sudėtingesniai patyčių, smurtinio elgesio (taip pat ir patyčioms kibernetinėje erdvėje) atvežiui, klasės auklėtojas pildo pranešimo apie patyčias formą (2 priedas), kreipiasi į Progimnazijos vaiko gerovės komisiją, pateikia surinktus faktus apie netinkamą mokinio (-ių) elgesį.

Užpildytą formą priėmęs asmuo, ją registruoja Patyčių registracijos žurnale.

Socialinis pedagogas vykdo prevencinį darbą su mokiniu, šeima.

Sprendžia patyčių, smurtinio elgesio situaciją, bendrauja su patyčių dalyviais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais).

Esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja Progimnazijos vaiko gerovės komisijos posėdį, reikalui esant informuoja Progimnazijos direktorių, numato veiksmų planą ir imasi spęsti smurto/patyčių situaciją.

**PANEVĖŽIO „ŽEMYNOS“ PROGIMNAZIJS
PRANEŠIMO APIE SMURTA/PATYČIAS FORMA**

20 ____ m. _____ mėn. ____ d.

Patyčių registracijos žurnale Nr. (pildo socialinis pedagogas)

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie smurtą/patyčias:	
Kada įvyko smurtas/patyčios	
Kur įvyko smurtas/ patyčios:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;	
☐ Fizinės: mokinio/ suaugusiojo užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, mušimas, spardymas, įspyrimas, kumštelėjimas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);	
☐ Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad mokinys/ suaugusysis yra nepageidaujamas ar atstumiamas, gandų skleidimas;	
☐ Patyčios kibernetinėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, mokinio/ suaugusiojo asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).	
☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti) _____	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojimas (<i>trumpai įvardinti, kokia tai situacija (jeigu žinoma)</i>)	

Duomenys apie smurto/patyčių dalyvius:

Mokinio/ asmens, patyrusio smurtą/patyčias, vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Mokinio (-ių)/ asmens (-ų), kuris tyčiojosi/smurtavo, vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Mokinio (-ių)/ asmens (-ų), stebėjusio smurtą/patyčias, vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsami informacija apie situaciją/ įvykį :

Progimnazijos pedagogo ar kito darbuotojo elgesys/ veiksmai šioje patyčių/ smurtinio elgesio situacijoje:

(Užpildžiusio asmens vardas, pavardė)

(Parašas)